

Poř. č. 4/2014

Výkladové stanovisko k poskytování informací ze strany státních zastupitelství vyšetřovací komisi Poslanecké sněmovny¹

I. Při poskytování informací vyšetřovací komisi Poslanecké sněmovny státní zástupci vycházejí ze zásady, že vyšetřovací komise zřizovaná v souladu s čl. 30 odst. 1 Ústavy pro vyšetření věcí veřejného zájmu nesmí zasahovat do působnosti státního zastupitelství (§ 3 odst. 1 zákona o státním zastupitelství), zejména přezkoumávat rozhodnutí státního zástupce stíhat nebo obžalovat určité osoby; není oprávněna ani vykonávat dohled nad výkonem působnosti státního zastupitelství v trestních věcech.

II. Státní zástupce může vyšetřovací komisi Poslanecké sněmovny na základě její písemné odůvodněné žádosti sdělit jen podstatné informace ze spisů sloužících pro potřebu postupu státního zastupitelství [§ 138 písm. b) až g), n), o) Kancelářského řádu státního zastupitelství], nebrání-li tomu účel trestního řízení (§ 1 odst. 1 trestního řádu), jakož i povinnosti vyplývající z ustanovení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. O rozsahu, v jakém budou informace poskytnuty, rozhodne státní zástupce vykonávající v dané věci dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení nebo státní zástupce nejbližší vyššího státního zastupitelství, které v takové věci vykonává dohled.

---

¹ Toto výkladové stanovisko je doplněním a částečným pozměněním výkladových stanovisek č. 30/2000 a č. 11/2001 Sb. v. s. NSZ, jinak ale z obou těchto výkladových stanovisek vychází.

V aplikační praxi státních zastupitelství vyvolává pochybnosti postup státních zastupitelství (i postavení státních zástupců v této souvislosti) ve vztahu k vyšetřovací komisi Poslanecké sněmovny.²

Ukazuje se, že již dříve vydaná výkladová stanoviska, a to jednak č. 30/2000 Sb. v. s. NSZ [mj. i ke sdělování údajů vyšetřovací komisi Poslanecké sněmovny zřizované podle čl. 30 Ústavy, § 48 a § 49 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny], jednak č. 11/2001 Sb. v. s. NSZ [k součinnosti orgánů činných v trestním řízení s vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR podle § 8 odst. 1 tr. ř.], je nutno doplnit či určitým způsobem i pozměnit.

I. Obecně k postavení a působnosti vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny

Vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny (dále jen „vyšetřovací komise“) může být v souladu s čl. 30 odst. 1 Ústavy ČR zřízena pro vyšetření věci veřejného zájmu Poslaneckou sněmovnou, pokud to navrhla nejméně jedna pětina poslanců.

Další otázky týkající se zmíněné komise jsou upraveny v § 48 a v § 49 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny; vyšetřovací komise i přílohy se dotkly v poslední době jen dvě novely, jednak zákon č. 167/2005 Sb., a to pokud jde o ochranu utajovaných informací před vyšetřovací komisí, jednak zákon č. 375/2011 Sb. [změny v souvislosti s přijetím zákona o zdravotních službách, způsob předvolání svědka - osoby, která je hospitalizována.

Podrobnosti týkající se zřizování a činnosti těchto komisí jsou dále upraveny v jednacím řádu vyšetřovací komise (Příloha č. 1 k zákonu č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny; dále též „jednacím řád vyšetřovací komise“).

Vyšetřovací komise je Poslaneckou sněmovnou zřizována **pro vyšetření věci veřejného zájmu (čl. 30 odst. 1 Ústavy).**

Výsledkem činnosti vyšetřovací komise není rozhodnutí, ale **zjištění**, které (či která) předloží komise s návrhem Poslanecké sněmovně, jež o návrhu komise rozhodne usnesením (vezme zpravidla návrh na vědomí, jak se stalo zřejmě ve všech dosavadních případech, kdy byla taková vyšetřovací komise zřízena, mělo by se jednat zřejmě o 19 případů).

Základním úkolem vyšetřovací komise je vyšetřit věc veřejného zájmu, nikoliv vykonávat rozhodovací pravomoc. Vyšetřovací komise o zjištění předkládá Poslanecké sněmovně zprávu. Materiálně komise nesmí svou činností nahrazovat orgán moci výkonné v jeho kompetenci, ani zasahovat do jeho činnosti, protože by tím byl vyvolán stav neslučitelný s Ústavou garantovaným principem dělby moci, který má zabránit její koncentraci. To se může stát i v případě uplatňování nástrojů ke zjištění informací za účelem dispozice s nimi mimo vlastní zaměření vyšetřování. Pojmově by takové

---

² Např. usnesení Poslanecké sněmovny č. 182 ze dne 20. 3. 2014 vedlo takto ke zřízení vyšetřovací komise k prověření způsobu vyšetřování kauzy „Opencard“ a v té návaznosti prověření činnosti mimo jiné i všech orgánů činných v tomto řízení.

vybočení mohlo být považováno za jiný zásah veřejné moci podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, nebyl by zde ale subjekt, který by proti němu mohl ústavní stížností brojit. Tímto subjektem může být podle § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, jen nositel základních lidských práv, jímž státní zastupitelství jako orgán veřejné moci není. Orgán výkonné moci hrozícímu zneužití informací může bránit pouze uplatněním zákonného příkazu mlčenlivosti a rozhodováním o jejím zproštění, a dále respektováním obecného příkazu chránit bankovní tajemství (§ 38 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách). Výjimky výslovně připouští jen zákon.

Problémem tedy není, jakým způsobem může vyšetřovací komise přijmout závěry, neboť to je vymezeno zákonem, konkrétně jednacím řádem Poslanecké sněmovny (zákonem č. 90/1995 Sb.). Interpretačním problémem mohou být ovšem meze uplatňování nástrojů ke zjištění skutečného stavu tak, aby nebylo zmařeno na politických zájmech nezávislé a nestranné uplatnění pravomoci vykonavatelem veřejné moci.

V rozporu s posláním vyšetřovací komise nebude odhalení porušení právních předpisů, konkrétních povinností a protiprávní činnosti osob, protože závažná pochybení mohou být poznatkem i pro legislativní změnu a pro předání výsledků zjištění kompetentním orgánům, byť - jak je dále uvedeno - vyšetřovací komise nemá výslovně uloženou povinnost oznamovat trestné činy.

Vyšetřovací komise není orgánem činným v trestním řízení, nemá proto jiná práva než ta, jež jsou jí zákonem výslovně svěřena (či z něj vyplývají) ale nemá také ani povinnosti orgánů činných v trestním řízení a nemá ani jejich odpovědnost. Je vyšetřovacím orgánem Poslanecké sněmovny a výsledky její činnosti mají zásadně vyústit ve vyvození ústavně-politické odpovědnosti vůči příslušným funkcionářům moci výkonné (zejména vůči vládě či jednotlivým ministrům) a nikoli „a priori“ ve vyvození odpovědnosti trestní vůči konkrétním fyzickým osobám, odpovědným za případně zjištěný trestný čin.

Vyšetřovací komise ale také není ani orgánem zákonodárského sboru, jemuž by příslušelo vyšetřovat věci s výlučně trestně právním prvkem (podtextem, návazností na věci této povahy). Je „ad hoc“, tedy pro konkrétní případy, ustanovována Poslaneckou sněmovnou pro vyšetření věci veřejného zájmu. Vyšetřovací komise se nemůže zabývat otázkami v širším rozsahu, než je působnost Poslanecké sněmovny. Jenže Ústava nestanoví omezení zákonodárské moci vymezením okruhu otázek, jež mohou být předmětem zákonodárské činnosti. Obecně se tedy jedná o takové záležitosti veřejného zájmu, jež souvisí s výkonem kontrolní působnosti Parlamentu (Poslanecké sněmovny) vůči moci výkonné (vládě, ministerstvům a ostatním orgánům exekutivy). K překročení mezí této pravomoci může docházet tam, kde by vyšetřovací komise mohla být jen nástrojem ovlivňování nestranného uplatňování kompetence státního zastupitelství. Hranice pravomoci jsou dány povahou činnosti vyšetřovací komise, kterou je nutné vnímat jako parlamentní kontrolu exekutivy, ovšem bez vlastních exekutivních pravomocí. Jinak by šlo o zásah moci zákonodárské do moci výkonné v podobě jejího nahrazování, což by vedlo ke koncentraci moci.

Parlamentní kontrola moci výkonné v podobě činnosti vyšetřovací komise je ve svých důsledcích navíc výjimkou z pravidla, protože obecně je kontrola exekutivy vyhrazena soudu (viz čl. 36 Listiny základních práv a svobod). Tomu ostatně odpovídá i ustanovování těchto komisí podle mimořádné potřeby, tedy zásadně „ad hoc.“ Nic na tom nemění ani okolnost,

že většina států ustanovování vyšetřovacích komisí parlamentu zavedla a že s vyšetřovacím výborem počítá i Evropský Parlament.

Pravomoci parlamentní kontroly jsou omezeny následujícími okolnostmi:

- Parlamentní kontrola exekutivy má povahu přechodu mezi politickou a organizačně mocenskou činností na jedné straně a právem na straně druhé. Nejde tedy jen o kontrolu dodržování Ústavy a zákonů.

- Lze se domnívat, že kontrola ministrů a exekutivy Parlamentem se zrodila v anglosaském systému, zejména ve Velké Británii, kde byl Parlament chápán jako „porota národa“, jehož posláním měla být kontrola a kritika ministrů a vlády.

- Na rozdíl od činnosti pléna Poslanecké sněmovny a jejích výborů, má vyšetřovací komise k dispozici nástroje ke zjišťování stavu věci. Z nich však nelze dovozovat povahu a smysl činnosti vyšetřovací komise. V činnosti vyšetřovací komise tedy nejde o interpelaci či požadavky na podání vysvětlení, ale přímo o konání vyšetřování.

- Účelem činnosti vyšetřovací komise je přispět ke zlepšení naplňování politických záměrů exekutivou. Proto se vyšetřovací komise zabývá jen záležitostmi veřejného zájmu. Jejím cílem je v podstatě vyhovět snahám veřejnosti, aby problém, který se stal problémem obecného zájmu, byl objasněn. Přitom může jít neomezeně o jakoukoli záležitost, pokud se stane předmětem společenského zájmu. Výjimkou snad mohou být soukromé spory, např. sousedské spory, rozvodové řízení manželů apod.

- Zaměření vyšetřovací komise je do určité míry determinováno vztahem, přesněji řečeno, poměrem politického uskupení v Parlamentu a ve vládě. Tento poměr (nebo nepoměr) motivuje ke zřízení vyšetřovací komise, aby vyšetřila stav, který je vnímán jako negativní, což by umožnilo zjednat nápravu a obnovit důvěru veřejnosti.

Vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny není tudíž ani orgánem oprávněným k výkonu dohledu či snad dokonce dozoru vůči orgánům činným v trestním řízení. V zásadě by proto nikdy nemělo přicházet v úvahu, aby předmětem jejího vyšetřování se stalo probíhající trestní řízení vedené u kteréhokoli orgánu činného v trestním řízení, neboť by to bylo v rozporu s právními předpisy upravujícími oblast trestního řízení a pravomoci a působnost jednotlivých orgánů činných v trestním řízení. Pravomoc vyšetřovací komise se může rozvinout pouze ve směru zjišťování skutečného stavu, nikoliv ve směru uplatňování odpovědnosti. V tomto ohledu nemůže být příslušný orgán výkonné moci, pokud jde o uplatnění právní odpovědnosti, nahrazen. Způsob zjišťování skutečného stavu nemůže jít tak daleko, že by docházelo k přímým zásahům do vlastního výkonu pravomoci orgánu exekutivy, tedy i státního zastupitelství. Ohledně **soustavy státních zastupitelství** lze pak především poukázat na ustanovení § 3 odst. 1 zákona o státním zastupitelství [„Nestanoví-li zákon jinak, věci svěřené do působnosti státního zastupitelství vykonávají státní zástupci; jiné orgány nebo osoby **nesmí do jejich činnosti zasahovat nebo je při jejím výkonu nahrazovat anebo zastupovat** - „slovy „nestanoví-li zákon jinak“ se nerozumí působnost vyšetřovací komise, ale výlučně činnost vyšších úředníků státního zastupitelství, asistentů a právních čekatelů, kteří se na provádění úkonů v působnosti státního zastupitelství mohou podílet v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem, jímž

je především zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů].³

Vzít v úvahu je třeba i některá další ustanovení, např. § 4 odst. 1 písm. a) zákona o státním zastupitelství [„Státní zastupitelství v rozsahu, za podmínek a způsobem stanoveným zákonem je též orgánem veřejné žaloby v trestním řízení a plní další úkoly vyplývající z trestního řádu], popř. § 2 odst. 8 tr. ř. [obžalovací zásada], § 2 odst. 3 tr. ř. [zásada legality, jejímž nositelem je především státní zástupce]. V rámci výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení je uplatňována i stíhací funkce státního zástupce.

Nedostatek právní úpravy vztahu vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny a orgánů činných v trestním řízení je třeba chápat nikoli jako nezamýšlenou mezeru v právu, ale jako záměr zákonodárce, který chtěl důsledně tyto orgány vzhledem k jejich (ústavnímu a zákonnému) zakotvení v soustavě orgánů státu od sebe jednoznačně oddělit.

II. K rozsahu kompetencí vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny, zejména k otázce nahlížení do spisů vedených u státního zastupitelství

Vyšetřovací komise může pro provedení jednotlivých úkonů uvedených v § 48 odst. 4 zákona č. 90/1995 Sb. a pro dokumentaci své činnosti přibrat potřebný počet odborných pracovníků, zejména vyšetřovatelů a administrativně technických pracovníků, kteří svou činnost vykonávají na základě pověření vyšetřovací komise a jsou vázáni jen jejími pokyny.

Ohledně pravomocí vyšetřovací komise je možno odkázat především na Přílohu č. 1 k zákonu č. 90/1995 Sb., jednací řád Poslanecké sněmovny obsahuje jen velmi stručnou a obecnou úpravu. Nástroje komise k zajištění průběhu vyšetřování jsou poměrně široké a jsou stanoveny v podstatě v rozsahu, který náleží i orgánům činným v trestním řízení. Do určité míry může být obava, aby informace související se zjištěným skutkovým stavem, jež se mohou dotknout vlastního uplatnění odpovědnosti, nemohla být zneužita k účelu zmaření výkonu pravomoci orgánu moci výkonné. Základním korektivem zde pak je oprávnění vedoucího orgánu rozhodnout o zproštění nebo nezproštění zákonné mlčenlivosti (srov. čl. 14 jednacího řádu vyšetřovací komise). Se zřetelem na čl. 20 odst. 2 jednacího řádu vyšetřovací komise tento korektiv platí i pro případ vydání listiny.

K objasnění důležitých skutečností může vyšetřovací komise opatřovat potřebné podklady, vyžadovat nezbytná vysvětlení a vyslýchat svědky a podle povahy věci přibrat znalce a tlumočníka. Podrobnosti o povinnosti svědčit, vydat věc, o předvolání a předvedení, zákazu výslechu, práva odepřít výpověď, o nároku na svědečné, jakož i o přibrání znalce nebo tlumočníka, a o jejich právech a povinnostech, stanoví jednací řád vyšetřovací komise (§ 48 odst. 4 zákona č. 90/1995 Sb.).

---

³ Ohledně soudů a soudců je třeba odkázat zejména na čl. 81 a 82 odst. 1 Ústavy [„Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy...Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat.“] a navazující ustanovení zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů [jmenovitě § 1 a 62 odst. 1, popř. další].

Svědci smí být dotazováni i na skutečnosti tvořící předmět utajení podle zvláštního zákona (zákon č. 412/2005 Sb.). Ustanovení zvláštního předpisu o povinnosti zachovávat mlčenlivost o skutečnostech tvořících předmět utajení podle zvláštního zákona a o zprošťování této mlčenlivosti se při výslechu svědka před vyšetřovací komisí **neužije** (čl. 13 jednacího řádu vyšetřovací komise). Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, zde tedy nehraje roli; právě tato skutečnost se ovšem stala podkladem pro výše zmiňovanou novelizaci provedenou zákonem č. 167/2005 Sb.⁴

Svědka však nesmí být vyslýchán tehdy, jestliže by svou výpovědí porušil státem uloženou, nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže byl zproštěn této povinnosti příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má. Zákaz výslechu se nevztahuje na svědeckou výpověď týkající se trestného činu, stran něhož má svědek oznamovací povinnost podle trestního zákona (čl. 14 jednacího řádu vyšetřovací komise). Právo odepřít výpověď je upraveno v podstatě shodně jako v § 100 odst. 1, 2 tr. ř. Je upraveno (v čl. 27 jednacího řádu vyšetřovací komise) rovněž předvolání a předvedení svědka, a to v podstatě opět zcela shodně jako v trestním řádu.

Kdo má u sebe věc důležitou pro vyšetření věci, je povinen ji na vyzvání předložit vyšetřovací komisi; je-li ji nutno pro účely vyšetřování zajistit, je povinen věc na vyzvání komisi vydat. Při vyzvání je třeba ho upozornit na to, že nevyhoví-li výzvě, může mu být věc odňata. **Tato povinnost se nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výslechu (čl. 14), ledaže došlo ke zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo ke zproštění povinnosti mlčenlivosti** (úprava v čl. 20 jednacího řádu vyšetřovací komise je v podstatě zcela shodná jako v § 78 odst. 1, 2 tr. ř.).

Znalecké dokazování je upraveno zcela shodně jako v trestním řádu (čl. 21 až 26 jednacího řádu vyšetřovací komise).

Vyšetřovací komise informuje veřejnost o své činnosti zejména prostřednictvím sdělovacích prostředků. Přitom dbá, aby neohrožovala objasnění skutečností důležitých pro posouzení věci, která má být vyšetřena, a o osobách účastnících se vyšetřování neuvěřovala údaje, které přímo nesouvisejí s vyšetřovanou věcí nebo které by jim mohly způsobit bezdůvodnou újmu. Z těchto důvodů může komise odepřít poskytnutí informací. Touto úpravou není dotčena povinnost zachovávat tajnost skutečností chráněných zvláštním zákonem (č. 148/1998 Sb., dnes srov. zákon č. 412/2005 Sb.) ani státem uložená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti (čl. 6 jednacího řádu vyšetřovací komise - jde tedy o obdobnou úpravu jako v dřívějším § 8a tr. ř., ve znění před pozdějšími novelizacemi, a nejedná se o úpravu zdaleka tak podrobnou jako v dnešním § 8a - 8d tr. ř.). Tuto úpravu je třeba dnes vykládat ve shodě s ustanoveními § 8a až 8d tr. ř. Nelze ji nikterak vykládat ve vztahu k ustanovením

---

⁴ Jednání vyšetřovací komise je zpravidla veřejné. Na návrh člena vyšetřovací komise se může vyšetřovací komise usnést, že jednání vyšetřovací komise nebo jeho část jsou neveřejné. Učiní tak vždy, jsou-li předmětem jednání vyšetřovací komise utajované skutečnosti související s obranou nebo bezpečností státu nebo jiné závažné utajované skutečnosti. Jednání vyšetřovací komise nebo jeho části, které byly prohlášeny za neveřejné, se mohou kromě členů vyšetřovací komise zúčastnit jiné osoby, dala-li s jejich účastí vyšetřovací komise souhlas nebo stanoví-li tak zákon. Členové vyšetřovací komise a další osoby, které se zúčastní nebo jsou přítomny jednání vyšetřovací komise nebo jeho části, které byly prohlášeny za neveřejné, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se při jednání dozvědí; zbavení této povinnosti mohou být jen usnesením Sněmovny.

zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, protože vyšetřovací komise nemůže (a ani nesmí) nikdy vystupovat v pozici žadatele o informace (byť i z trestního řízení) podle ustanovení citovaného zákona.

Vyšetřovací komise **nemá oznamovací povinnost ohledně trestných činů, jež při vyšetřování případně zjistila.** Může oznámit takovou skutečnost orgánům činným v trestním řízení, ale také nemusí (viz § 48 odst. 8 zák. č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny).⁵

Součinnost vyšetřovací komise s orgány činnými v trestním řízení není jinak v žádném zákoně blíže upravena, s výjimkou **obecné zásady spolupráce se státními zastupitelstvími**, uvedené v ustanovení čl. 5 odst. 12 jednacím řádu vyšetřovací komise [„Komise spolupracuje zejména s ministerstvy, s jinými správními úřady, se státními zastupitelstvími a se zastupitelstvy územních samosprávných celků.“]

Nelze vyloučit (ač takový postup nebude z řady důvodů optimální), že předmětem vyšetřování vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny bude věc, jež bude souběžně vyšetřována (či prověřována) též orgány činnými v trestním řízení (či se budou tyto věci alespoň zčásti stýkat v některých skutečnostech významných pro trestní řízení). Žádný právní předpis výslovně neupravuje povinnost státních zástupců sdělovat komisi skutečnosti vztahující se k předmětu její činnosti, např. v rámci součinnosti s komisí. Totéž se ovšem týká i soudců, příslušníků Policie ČR, apod.

Požadavky na informace takového charakteru, jež by byly či mohly být ve svém důsledku přímým zásahem do probíhajícího trestního řízení a do činnosti orgánů činných v trestním řízení toto řízení provádějících a znamenaly by ovlivňování jejich činnosti, je nutno pro zjevný rozpor se zákonem odmítnout [viz shora označená ustanovení zákona o státním zastupitelství, a pokud jde o soudy a soudce, Ústavy a zákona o soudech a soudcích].

Vyšetřovací komise nemůže dále požadovat od orgánů činných v trestním řízení sdělení informací, jež tyto orgány zjistily postupem podle § 8 odst. 2 tr. ř. Nemůže tedy tímto způsobem vyžadovat údaje podléhající bankovnímu tajemství, údaje z evidence cenných papírů nebo získané v daňovém řízení (individuální statistické údaje získané podle zákona č. 89/1995 Sb.). Může je získávat jedině prostřednictvím výslechu svědků; musí však respektovat omezení, pokud jde o státem stanovenou či uznanou povinnost mlčenlivosti.

Mohla by však požadovat i jiné informace z trestního řízení, pokud tak činí v mezích určeného předmětu svého vyšetřování, tedy při vyšetřování věci, vymezené ve zřizujícím usnesení Sněmovny a pokud tyto informace potřebuje k objasnění důležitých skutečností. Nelze odmítnout komisi podání informací „a priori“ jen s ohledem na okolnosti uvedené v ustanovení § 8a až 8d tr. ř. Nejde totiž v tomto případě o poskytování informací o trestním řízení, ale o sdělení skutečností, potřebných pro vyšetření věci veřejného zájmu na základě žádosti vyšetřovací komise jako zvláštního vyšetřovacího orgánu Poslanecké sněmovny Parlamentu, která je k vyšetření takové věci ze zákona povolána a současně i povinna.

---

⁵ Viz i výkl. stan. č. 11/2001 Sb. v. s. NSZ.

Vyšetřovací komise však nemůže vůči orgánům činným v trestním řízení uplatňovat oprávnění podle čl. 20 jednacího řádu vyšetřovací komise a domáhat se tak na orgánu činném v trestním řízení vydání věci, již jako věc důležitou pro trestní řízení sám převzal do úschovy podle příslušných ustanovení trestního řádu (viz § 78 a násl. tr. ř.). Totéž by se evidentně týkalo např. spisových materiálů (trestních či dozorových nebo jiných spisů).

K nahlížení do spisů lze uvést, že zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, takové právo komisi výslovně nesvěřuje, pouze v ustanovení § 48 odst. 4 v první větě obecně uvádí: „K objasnění důležitých skutečností může vyšetřovací komise opatřovat **potřebné podklady...**“. Nejde tedy o výslovně vyjádřené oprávnění nahlížet do jakýchkoli spisů, tedy ani spisů, vedených orgány činnými v trestním řízení. Trestní řád mezi osobami, oprávněnými nahlížet do spisů v ustanovení § 65 odst. 1 tr. ř. rovněž vyšetřovací komisi neuvádí a ani by zjevně uvádět nemohl, protože se nejedná o osoby hájící svá subjektivní práva, jak z toho konstrukce ustanovení § 65 odst. 1 tr. ř. vychází.

Ani z postavení vyšetřovací komise a jí zákonem o jednacím řádu (a na základě něj vymezeného předmětu vyšetřování) stanovených úkolů objasnit důležité skutečnosti pro vyšetření věci veřejného zájmu, ze skutečnosti, že komise má obecně právo opatřovat potřebné podklady, přičemž k tomu může využít oprávnění přibrat potřebné vyšetřovatele (§ 48 odst. 5 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, popř. z toho, že některé skutečnosti mohou být utajovány i samotnou vyšetřovací komisí [změna provedená novelou z roku 2005, viz poznámka pod čarou č. 4] a vzhledem k tomu, jak již bylo dříve uvedeno, že se při svém postupu řídí obdobnými principy jako orgány činné v trestním řízení, které postupují podle trestního řádu, **nelze dovodit, že by vyšetřovací komisi obecně náleželo oprávnění nahlížet do spisů, a to popř. ve shodě s ustanovením § 65 odst. 4 tr. ř. [„Práva státních orgánů a národního člena Eurojustu nahlížet do spisů podle jiných zákonných předpisů nejsou ustanovením předchozích odstavců, tzn. § 65 odst. 1 až 3 tr. ř., dotčena].**

Nutno ovšem uvést, že ustanovení § 65 odst. 1, 2 a 4 tr. ř. (jakož i úprava v dalších odstavcích tohoto ustanovení) se i tak může zásadně dotýkat pouze **trestních spisů** [§ 138 písm. d), § 142 Kancelářského řádu státního zastupitelství].

Nelze tedy již dovozovat (jak se stalo v určité míře např. ve výkladovém stanovisku č. 30/2000 Sb. v. s. NSZ, byť tam se jednalo pouze o naznačenou možnost určitého postupu), že oprávnění nahlížet do spisů i vyšetřovací komisi náleží, kdy podstata tohoto výkladu by mohla spočívat v tom, že vyšetřovací komise je státním orgánem uvedeným v § 65 odst. 4 tr. ř. a speciálním předpisem toto její oprávnění zakládajícím (i když ne v explicitně vyjádřené podobě), by pak mohlo být ustanovení § 48 odst. 4 první věta zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, tento závěr **nelze přijmout**, a to právě se zřetelem k nebezpečí zásahů do činnosti orgánů činných v trestním řízení, jak se naznačuje shora **[nepřípustnost požadovat informace takového charakteru, jež by byly či mohly být ve svém důsledku přímým zásahem do probíhajícího trestního řízení].**

Tím spíše uvedené závěry platí ohledně jiných spisů než trestních, tedy spisů dozorových, deníku vyšetřování, spisů odvolacích a přezkumných v trestních věcech, spisů v trestní věci, spisů všeobecných a spisů pro mezinárodní justiční spolupráci [srov. § 138 písm. b) až g), n), o), § 140, 140a, 141, 143, 145, 152 Kancelářského řádu státního zastupitelství].

Zatímco trestní spis slouží pro dokumentaci postupu orgánů činných v trestním řízení v přípravném řízení trestním od jeho zahájení až po ukončení přípravného řízení, včetně stadia vyšetřování, ostatní spisy výše zmiňované jsou jen interní pomůckou pro postup státního zástupce v různých stadiích a fázích trestního řízení. Jejich povaha je oproti spisům trestním výrazně odlišná.

Tomu pak odpovídá ustanovení § 162 odst. 4 věty první Kancelářského řádu státního zastupitelství, podle něhož do jiných spisů státního zastupitelství než vyšetřovacích nebo trestních lze nahlížet, požízovat z nich kopie nebo výpisy a je zapůžčovat mimo soustavu státního zastupitelství jen výjimečně po předchozím souhlasu vedoucích státních zástupců či dalších funkcionářů státního zastupitelství uvedených v § 162 odstavci 3 větě druhé Kancelářského řádu státního zastupitelství.

Je nutno vzít v úvahu i to, že zásadně je nepřípustné, aby vyšetřovací komise přezkoumávala rozhodnutí státního zástupce stíhat nebo obžalovat určité osoby; není oprávněna ani vykonávat dohled nad výkonem působnosti státního zastupitelství v trestních věcech. Rozsah pravomoci vyšetřovací komise požízovat informace z probíhajícího trestního řízení je omezen i účelem trestního řízení (§ 1 odst. 1 tr. ř.). V této souvislosti se jedná zejména o náležitě zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů, jakož i řádné provedení zákonného procesu včetně rovnosti procesních stran v řízení před soudem.

To nevylučuje, aby vyšetřovací komisi byly informace, jež nezbytně potřebuje ke své činnosti, v rozsahu, ale který určí příslušný orgán činný v trestním řízení (který vede řízení v době, kdy vyšetřovací komise byla ustavena), poskytnuty, a to na základě odůvodněné písemné žádosti vyšetřovací komise a v rozsahu stanoveném státním zástupcem vykonávajícím v dané věci dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení trestním nebo státním zástupcem nejbliže vyššího státního zastupitelství, které v takové věci vykonává dohled. Rozsah poskytovaných informací je výrazně omezen, zejména se to týká probíhajícího trestního řízení.

Citované oprávnění vyšetřovací komise se opírá o úpravu v § 48 odst. 4 zákona č. 90/1995 Sb.

Vyšetřovací komise se může v tomto směru obracet **přímo na státní zastupitelství**, nemusí tak činit výlučně prostřednictvím úpravy v § 13 odst. 1 zákona o státním zastupitelství [„Ministr spravedlnosti může kdykoli požízat kterékoli státní zastupitelství o informaci o stavu řízení v každé věci, v níž je státní zastupitelství činné, pokud je taková informace potřebná k plnění úkolů Ministerstva spravedlnosti (dále jen "ministerstvo") nebo pokud takovou informaci potřebuje jako člen vlády.“], byť by nepochybně i tato možnost, tedy žádat o poskytnutí informací prostřednictvím ministra spravedlnosti mohla přicházet v úvahu.

Ohledně **postavení státních zástupců před vyšetřovací komisí** dále platí, že zde mohou vystupovat výlučně v pozici **svědků**, popř. **osob plnících tzv. edicní povinnost**.

Státní zástupce je vázán **povinností mlčenlivosti podle zákona o státním zastupitelství** (§ 25 odst. 1 zákona o státním zastupitelství), a to nikoli pouze ohledně svého výsledku jako svědka před vyšetřovací komisí, ale i v souvislosti s případným poskytováním informací vyšetřovací komisi. Této povinnosti ho může zprostit výlučně nejvyšší státní zástupce, a to popř. jen zčásti. Podkladem pro zproštění mlčenlivosti může být jediné písemná

(a odůvodněná) žádost vyšetřovací komise, kde bude uveden i předpokládaný předmět výsledku jako svědka, čímž je vymezen i předmět zproštění. Nejvyššího státního zástupce zprošťuje mlčenlivosti ministr spravedlnosti.

Ke zproštění povinnosti mlčenlivosti může dojít jen tehdy, jsou-li dány **vážné důvody**. To, zda jsou takové důvody dány, či nikoli, rozhoduje nejvyšší státní zástupce (ministr spravedlnosti). Svůj závěr musí náležitě odůvodnit. Z účelu zákonné mlčenlivosti lze dovodit, že o vážný důvod půjde vždy, kdy skutkový stav věci nebude možno zjistit bez zproštění mlčenlivosti a přitom zájem na skutkovém zjištění v konkrétním případě převažuje nad ochranou práv a oprávněných zájmů zabezpečených povinnou mlčenlivostí. Povinnost zachovávat mlčenlivost neslouží k ochraně jejího nositele v řízení, které je proti němu vedeno nebo jehož je účastníkem, ale k ochraně práv jiných osob a státem chráněných zájmů.

Zproštění povinnosti mlčenlivosti přichází v úvahu za splnění další podmínky, totiž že zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Zákon o státním zastupitelství odkazuje na § 63 odst. 3 písm. h) zákona č. 412/2005 Sb.;⁶ tato úprava se však před vyšetřovací komisí, jak je uvedeno shora, nepoužije. Použije se však ve vztahu k institutu vydání věci, jak se níže zmiňuje.

Obdobně - pokud jde o povinnost mlčenlivosti státního zástupce (nejvyššího státního zástupce) - se to týká věci důležité pro vyšetření věci, což by mohla být např. i určitá listina, kde podle čl. 20 odst. 2 jednacího řádu vyšetřovací komise platí, že povinnost podle čl. 20 odst. 1 jednacího řádu vyšetřovací komise (vydat věc, předložit ji) se nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výsledku (čl. 14 jednacího řádu vyšetřovací komise), ledaže došlo ke zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo ke zproštění povinnosti mlčenlivosti. Musel by zde být uplatněn stejný postup jako u výsledku svědka, jen s tím rozdílem, že zde již ochrana utajovaných informací (oproti výsledku svědků, kteří mohou být vyšetřovací komisí dotazováni i na utajované informace) platí v plném rozsahu, takže by se úprava v zákoně č. 412/2005 Sb. zde již aplikovala [viz shora uváděný § 63 odst. 3 písm. h) zákona o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti].

Nejvyšší státní zástupce:
JUDr. Pavel Zeman v.r.

---

⁶ Z této úpravy vyplývá, že v řízení před orgánem státu může, na žádost tohoto orgánu, odpovědná osoba orgánu státu, do jehož oblasti věcné působnosti utajovaná informace náleží, fyzickou osobu zprostit povinnosti zachovávat mlčenlivost. Pro potřeby řízení před orgánem státu zproštění mlčenlivosti dále provádí mj. ministr spravedlnosti u soudců, obecných soudů, státních zástupců a přísedících a vláda u ředitele Bezpečnostní informační služby. Zproštění mlčenlivosti lze odepřít v případech, kdy by tím mohlo dojít k mimořádně vážné nebo vážné újmě zájmům České republiky anebo k ohrožení života či zdraví osob. Dále též tehdy, koná-li se řízení v rámci soudního přezkumu rozhodnutí ředitele Národního bezpečnostního úřadu o rozkladu. Dokazování se v soudním řízení provádí tak, aby byla šetřena povinnost zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích obsažených ve výsledcích šetření nebo v údajích z evidencí zpravodajských služeb nebo policie. K těmto okolnostem lze provést důkaz výsledkem jen tehdy, byl-li ten, kdo povinnost mlčenlivosti má, této povinnosti příslušným orgánem zproštěn; zprostit mlčenlivosti nelze pouze v případě, kdy by mohlo dojít k ohrožení nebo vážnému narušení činnosti zpravodajských služeb nebo policie; přiměřeně se postupuje i v případech, kdy se důkaz provádí jinak než výsledkem.